

Důstojnost není něco, co získáváme za své schopnosti nebo výkon. Člověk ji má už jen proto, že je člověkem.

Pokud mezi lidmi neexistuje pocit vzájemné sounáležitosti, mohou se svoboda i rovnost stát prázdnými pojmy... Bratrství je schopnost vidět v druhém člověku bratra či sestru, nikoli soupeře nebo překážku. Teprve tehdy mají svoboda a rovnost skutečný lidský obsah.

Problém vzniká, pokud lidé mluví pouze o svých právech a zapomínají na povinnosti vůči ostatním... Právo jednoho člověka nemůže být odděleno od dobra druhých lidí.

Společné dobro má mezinárodní rozměr.

Encyklika Fratelli tutti

Ve skutečnosti je důstojnost osobě vlastní, není udělována a posteriori, předchází jakémukoli uznání a nelze ji ztratit. Proto mají všichni lidé stejnou a přirozenou důstojnost bez ohledu na to, zda jsou schopni ji adekvátně projevit. 16. Z tohoto důvodu 2. vatikánský koncil hovoří o „vysoké důstoj

Lidskou důstojnost však nelze založit na pouhých individuálních standardech ani ji ztotožnit pouze s psychofyzickou pohodou jednotlivce.

- Mám právo ignorovat člověka, který mě štve?
- Mám právo říct svůj názor kdykoli a kdekoli?
- Mám právo někoho zesměšnit na internetu?
- Mám právo odmítnout pomoc člověku v nouzi?
- Mám právo říkat pravdu, i když je nepříjemná?
- Mám právo rozhodovat sám o svém životě?
- Mám právo dělat si, co chci, pokud tím nikomu neubližuji?
- Mám právo posuzovat druhé podle prvního dojmu?
- Mám právo nebavit se s někým, kdo je jiný než já?
- Mám právo šířit na sociálních sítích vše, čemu věřím?
- Mám právo zacházet s lidmi stejně, jako oni zacházejí se mnou?
- Mám právo nenávidět člověka, který mi ublížil?
- Mám právo neodpustit?
- Mám právo rozhodovat za člověka s postižením, co je pro něj nejlepší?
- Mám právo změnit svůj názor?

Ptát se dětí na začátku a pak se k tomu vrátit na konci programu s ohledem na biblické příběhy a toho, co nám ukazuje Ježíš.

Lidská práva nejsou licence dělat si cokoli. Jsou připomínkou, že každý člověk má důstojnost, kterou jsme povinni respektovat, včetně důstojnosti těch druhých.

Jeden člověk byl na cestě z Jeruzaléma do Jericha přepaden lupiči. Obrali ho, zbili, nechali ho tam ležet polomrtvého a odešli. Náhodou tudy šel jeden kněz; když ho uviděl, obloukem se mu vyhnul. Podobně to bylo s levitou, který se tam objevil; když ho uviděl, obloukem se mu vyhnul. Potom k němu přišel jeden Samaritán, který tudy cestoval; když ho uviděl, byl pohnut soucitem. Přistoupil, ovázal mu rány a polil je olejem a vínem. Naložil ho na svého mezka, dovezl do hostince a postaral se o něj. Druhého dne vytáhl dva denáry a dal je hostinskému se slovy: „Postarej se o něj. Cokoli bys vynaložil navíc, to ti zaplatím, až se vrátím.“ Co myslíš – kdo z těch tří byl tomu přepadenému bližním?“ „Ten, který mu prokázal milosrdenství,“ odpověděl znalec Zákona. „Jdi a jednej tak i ty,“ řekl mu Ježíš.

✦ *Jaká práva byla v tomto příběhu porušena a komu?*

✦ *Čí důstojnost byla narušena?*

✦ *Proč bylo překvapivé, že pomohl právě Samaritan?*

✦ *Kdo se v dnešní společnosti podobá knězi a levitovi?*

✦ *Jaké důvody mohl mít kněz, aby nepomohl?*

✦ *Mohou existovat situace, kdy člověk nepomůže a přesto není zlý?*

✦ *Které je větší selhání: někomu ublížit, nebo nepomoci člověku v nouzi?*

Jaká práva byla v tomto příběhu porušena a komu?

Přepadenému člověku bylo porušeno právo na život, bezpečí, zdraví, majetek i lidskou důstojnost. Lupiči s ním zacházeli jako s věcí, nikoli jako s člověkem.

Čí důstojnost byla narušena?

Především důstojnost přepadeného člověka. Byl ponížen, okraden a ponechán bez pomoci.

Proč bylo překvapivé, že pomohl právě Samařan?

Židé a Samařané mezi sebou měli napjaté vztahy. Pomoc by se očekávala spíše pomoc od kněze nebo levity. Ježíš záměrně ukazuje, že bližním se může stát každý člověk.

Kdo se v dnešní společnosti podobá knězi a levitovi?

Mohou to být lidé, kteří vidí nespravedlnost, šikanu nebo utrpení druhých, ale rozhodnou se nezasáhnout. Nemusí být zlí, ale zůstávají lhostejní.

Jaké důvody mohl mít kněz, aby nepomohl?

Mohl mít strach, spěchat, nechtít se zaplést do problémů nebo si myslet, že pomůže někdo jiný. Otázka vede studenty k zamyšlení, jaké výmluvy používáme dnes.

Mohou existovat situace, kdy člověk nepomůže a přesto není zlý?

Ano. Může být ohrožen vlastní život, nemusí vědět, jak pomoci, nebo nemá potřebné prostředky. Je dobré rozlišovat mezi nemožností pomoci a lhostejností.

Které je větší selhání: někomu ublížit, nebo nepomoci člověku v nouzi?

Lupiči škodí aktivně, kněz a levita selhávají svou nečinností. Příběh ukazuje, že zlem může být nejen to, co člověk udělá, ale i to, co neudělá.

Ježíš, unaven cestou, usedl u té studny. Bylo kolem poledne. Tu přichází samaršská žena, aby načerpala vody. Ježíš jí řekne: „Dej mi napít!“ – Jeho učedníci odešli předtím do města, aby nakoupili něco k jídlu. – Samaršská žena mu odpoví: „Jak ty jako Žid můžeš chtít ode mne, Samařanky, abych ti dala napít?“ Židé se totiž se Samařany nestýkají. Ježíš jí odpověděl: „Kdybys znala, co dává Bůh, a věděla, kdo ti říká, abys mu dala napít, požádala bys ty jeho, a on by ti dal vodu živou.“

Jan 4, 6-10

✦ *Jaké lidské právo je v tomto příběhu podle tebe nejvíce vidět?*

✦ *Proč žena reaguje tak překvapeně na Ježíšovu prosbu?*

✦ *Jak se Ježíš k ženě chová?*

✦ *Jaké postavení mají ženy ve společnosti v současné době?*

✦ *Jaké skupiny lidí bývají dnes posuzovány podle předsudků?*

✦ *Jak souvisí předsudky s lidskými právy?*

✦ *Měl by mít každý člověk právo svobodně hledat pravdu a smysl života?*

Jaké lidské právo je v tomto příběhu podle tebe nejvíce vidět?

Možné odpovědi:

- právo na rovné zacházení,
- právo na lidskou důstojnost,
- svoboda svědomí a náboženského přesvědčení,
- právo nebýt diskriminován kvůli původu nebo pohlaví.
-

Proč žena reaguje tak překvapeně na Ježíšovu prosbu?

Protože Ježíš byl Žid a ona Samařanka. Mezi oběma národy panovalo dlouhodobé nepřátelství a běžně se nestýkaly. Navíc nebylo obvyklé, aby muž na veřejnosti oslovoval neznámou ženu. Samařanka proto nechápe, proč se s ní Ježíš vůbec dává do řeči.

Jak se Ježíš k ženě chová?

Jedná s ní s úctou,, naslouchá jí, vede s ní hluboký rozhovor, neponižuje ji, neodsuzuje ji. Ježíš v ní nevidí "problém" nebo "nálepku", ale konkrétního člověka.

Jaké skupiny lidí bývají dnes posuzovány podle předsudků?

Například: migranti, Romové, lidé s postižením, lidé bez domova, příslušníci různých náboženství, senioři, lidé s psychickými obtížemi.

Předsudek znamená, že si o člověku vytvoříme názor dříve, než ho poznáme.

Jak souvisí předsudky s lidskými právy?

Předsudky často vedou k diskriminaci. Když někoho vnímáme jako méně hodnotného, můžeme mu: upírat stejné zacházení, omezovat jeho příležitosti, vylučovat ho ze společnosti. Lidská práva naopak vycházejí z přesvědčení, že každý člověk má stejnou důstojnost.

Měl by mít každý člověk právo svobodně hledat pravdu a smysl života?

Vodítko: Ano, to souvisí se svobodou svědomí a náboženskou svobodou.

Člověk by měl mít možnost: klást otázky, hledat odpovědi, věřit, nevěřit, měnit své názory. Ježíš Samařanku nenutí, ale zve ji k dialogu a nechává ji svobodně rozhodnout.

Přišli do Jericha. A když vycházel s učedníky a s velkým zástupem z Jericha, seděl u cesty syn Timaiův, Bartimaios, slepý žebrák. Když uslyšel, že je to Ježíš Nazaretský, dal se do křiku: „Ježíši, Synu Davidův, smiluj se nade mnou!“ Mnozí ho napomínali, aby mlčel. On však tím více křičel: „Synu Davidův, smiluj se nade mnou!“ Ježíš se zastavil a řekl: „Zavolejte ho!“ I zavolali toho slepého a řekli mu: „Vzchop se, vstaň, volá tě!“ Odhodil svůj plášť, vyskočil a přišel k Ježíšovi. Ježíš mu řekl: „Co chceš abych pro tebe učinil?“ Slepý odpověděl: „Pane, ať vidím!“ Ježíš mu řekl: „Jdi, tvá víra tě zachránila.“ Hned prohlédl a šel tou cestou za ním.

Marek 10,46-52

✦ *Jaké lidské právo je v tomto příběhu nejvíc vidět?*

✦ *Jaké postavení měl Bartimaios ve společnosti?*

✦ *Čím je narušována jeho důstojnost?*

✦ *Kdo stojí dnes na okraji společnosti?*

✦ *Jaký je rozdíl mezi soucitem a skutečnou pomocí?*

✦ *Jak souvisí lidská práva s nasloucháním druhých?*

Jaké lidské právo je v tomto příběhu nejvíce vidět?

Například:

- Právo na lidskou důstojnost
- Práva lidí s postižením
- Právo na rovné zacházení

Jaké postavení měl Bartimaios ve společnosti?

Bartimaios byl slepý žebrák. Patřil mezi nejzranitelnější osoby své doby. Neměl vysoké společenské postavení, byl závislý na pomoci druhých a mnoho lidí si ho nevšímallo nebo ho považovalo za přítěž.

Čím je narušována jeho důstojnost?

Jeho důstojnost je narušována tím, že ho lidé přehlížejí a snaží se ho umlčet. Neberou ho jako člověka, který má právo vyjádřit své potřeby a být součástí společnosti.

Kdo stojí dnes na okraji společnosti?

Například:

- lidé s postižením,
- lidé bez domova,
- osamělí senioři,
- migranti a uprchlíci,
- oběti šikany,
- lidé s psychickými obtížemi,
- sociálně vyloučené rodiny.

Jaký je rozdíl mezi soucitem a skutečnou pomocí?

Soucit znamená vnímat utrpení druhého člověka a být jím zasažen. Skutečná pomoc jde o krok dál a vede ke konkrétním činům. Ježíš Bartimaia nejen lituje, ale zastaví se, zavolá ho k sobě a věnuje mu pozornost.

Jak souvisí lidská práva s nasloucháním druhým?

Respektování lidských práv začíná tím, že druhého člověka bereme vážně. Naslouchání dává lidem možnost vyjádřit své potřeby, názory a přání. Pokud někoho neustále umlčujeme nebo ignorujeme, riskujeme, že nebudeme respektovat jeho důstojnost a práva.

Nebot' jsem hladověl a dali jste mi najíst, měl jsem žízeň a dali jste mi napít, byl jsem cizincem a přijali jste mě, byl jsem nahý a oblékli jste mě, byl jsem nemocný a navštívili jste mě, byl jsem ve vězení a přišli jste za mnou.'

Matouš 25, 31 - 36

✦ *Jaká lidská práva můžeme rozpoznat v situacích, které Ježíš popisuje*

✦ *Co mají všechny tyto skupiny společného?*

✦ *Proč je důležité chránit práva lidí, kteří se sami nemohou bránit?*

✦ *Které z těchto práv považuješ za nejdůležitější a proč?*

Migranti a cizinci

- ✦ *Má člověk v nouzi právo hledat pomoc v jiné zemi?*
- ✦ *Jak můžeme přijímat druhé a zároveň zachovat bezpečí a pravidla společnosti?*

Vězni

- ✦ *Mají vězni stále lidskou důstojnost?*
- ✦ *Jaký je rozdíl mezi trestem a ponižováním?*
- ✦ *Proč je důležité zacházet důstojně i s lidmi, kteří udělali chybu?*

Jaká lidská práva můžeme rozpoznat v situacích, které Ježíš popisuje?

Ježíš mluví o lidech, kterým chybí základní životní potřeby nebo podpora společnosti.

„Hladověl jsem“ → právo na výživu.

„Měl jsem žízeň“ → právo na přístup k vodě a základním životním podmínkám.

„Byl jsem cizincem“ → právo na ochranu, pomoc a důstojné zacházení s migranty a uprchlíky.

„Byl jsem nahý“ → právo na důstojné životní podmínky.

„Byl jsem nemocný“ → právo na zdravotní péči.

„Byl jsem ve vězení“ → právo na lidskou důstojnost a důstojné zacházení i během výkonu trestu.

Co mají všechny tyto skupiny společného?

Všechny tyto skupiny jsou nějakým způsobem zranitelné a potřebují pomoc druhých lidí. samy si často nedokážou pomoci, mohou být přehlíženy nebo odmítány, stojí na okraji společnosti, jejich důstojnost může být snadno ohrožena.

Ježíš upozorňuje právě na ty, kterých si ostatní často nevšímají.

Proč je důležité chránit práva lidí, kteří se sami nemohou bránit?

Právě tito lidé jsou nejvíce ohroženi nespravedlností.

Pokud společnost chrání jen silné, bohaté nebo úspěšné, mnozí lidé zůstanou bez pomoci. Úroveň společnosti se pozná podle toho, jak zachází s nejslabšími.

Chráníme-li práva zranitelných lidí, chráníme tím důstojnost každého člověka

Migranti a cizinci

Má člověk v nouzi právo hledat pomoc v jiné zemi?

Ano. Lidé prchající před válkou, pronásledováním, hladomorem nebo jiným vážným nebezpečím mají právo hledat bezpečí a ochranu. Současně mají státy právo stanovovat pravidla pro vstup a pobyt na svém území. Výzvou je hledat rovnováhu mezi pomocí potřebným a odpovědným fungováním společnosti.

Jak můžeme přijímat druhé a zároveň zachovat bezpečí a pravidla společnosti?

Přijímat druhé neznamena rezignovat na pravidla. Je možné:

- jednat s každým s úctou a důstojností,
- poskytnout pomoc lidem v nouzi,
- dodržovat zákony a bezpečnostní pravidla,
- podporovat začlenění nově příchozích do společnosti.

Respekt k lidským právům a bezpečnost společnosti se nemusí vzájemně vylučovat.

Vězni

Mají vězni stále lidskou důstojnost?

Ano. Člověk neztrácí svou lidskou důstojnost ani tehdy, když poruší zákon nebo spáchá trestný čin. Může nést odpovědnost za své jednání a být potrestán, ale stále zůstává člověkem, který si zaslouží základní respekt.

Jaký je rozdíl mezi trestem a ponižováním?

Trest má chránit společnost, napravovat škodu a pomáhat člověku převzít odpovědnost za své jednání.

Ponižování člověka:

- ubližuje jeho důstojnosti,
- nesměřuje k nápravě,
- zachází s člověkem jako s někým méně hodnotným.

Trest může být spravedlivý, ponižování nikdy.

Proč je důležité zacházet důstojně i s lidmi, kteří udělali chybu?

Protože každý člověk má hodnotu bez ohledu na své selhání.

Důstojné zacházení:

- dává možnost nápravy,
- podporuje převzetí odpovědnosti,
- pomáhá člověku začít znovu,
- připomíná, že nikdo není definován pouze svými chybami

Přišel k němu jeden malomocný a na kolenou ho prosil: „Kdybys jen chtěl, můžeš mě očistit!“ Naplněn soucitem, Ježíš vztáhl ruku a dotkl se ho se slovy: „Já to chci. Buď čistý!“ Malomocenství ho hned opustilo a byl čistý.

Marek 1, 40 - 45

✦ *Jaká práva mohla být malomocnému omezena?*

✦ *Jakým gestem Ježíš tomuto člověku vyjádřil jeho důstojnost?*

✦ *Může člověk kvůli nemoci ztratit svou důstojnost?*

✦ *Kdo je dnes ve společnosti „malomocným“, tedy člověkem stojícím na okraji společnosti?*

Jaká práva mohla být malomocnému omezena?

V Ježíšově době byli malomocní často oddělováni od ostatních lidí. Mohla jim být omezena:

- možnost být součástí společnosti a rodiny,
- účast na náboženském životě,
- právo na důstojné zacházení,
- možnost navazovat běžné vztahy s ostatními lidmi,
- právo nebýt diskriminován kvůli svému zdravotnímu stavu

Jakým gestem Ježíš tomuto člověku vyjádřil jeho důstojnost?

Ježíš se malomocného dotkl. To bylo velmi neobvyklé, protože většina lidí se malomocným vyhýbala.

Dotek vyjadřoval:

- přijetí,
- soucit,
- blízkost,
- úctu k člověku.

Ježíš tím ukázal, že malomocný není někdo méněcenný, ale člověk hodný respektu a lásky.

Může člověk kvůli nemoci ztratit svou důstojnost?

Ne.

Člověk může přijít o zdraví, sílu nebo samostatnost, ale nikdy nepřichází o svou lidskou důstojnost. Ta nevyplývá z toho, co člověk dokáže, jak vypadá nebo jak je zdravý, ale z toho, že je člověkem.

Právě to svým jednáním Ježíš ukazuje.

Přesto se může stát, že s nemocným člověkem ostatní nezačnou jednat důstojně. Například když:

- ho přehlížejí,
- mluví o něm, ale ne s ním,
- rozhodují za něj bez jeho názoru,
- dávají mu najevo, že je přítěží,
- vyloučí ho z kolektivu,
- posmívají se mu kvůli jeho nemoci nebo omezení,
- vidí jen jeho nemoc a ne člověka.

Takové jednání narušuje respekt k jeho důstojnosti.

**„Už není Žid ani Řek, otrok ani svobodný, muž ani žena; neboť vy všichni jste jedno v Kristu Ježíši.“
Gal 3,28**

**„Jak chcete, aby lidé jednali s vámi, tak jednejte i vy s nimi.“
Lk 6,31**

Tzv. zlaté pravidlo vytváří etický základ mnoha lidských práv. Pokud nechci, aby byla porušována moje svoboda nebo důstojnost, neměl bych porušovat svobodu a důstojnost druhých.

